

Willem Arondéuslezing 2018

door Nazmiye Oral op 8 mei 2018, Grote of St. Bavokerk in Haarlem

Provinciale Staten van Noord-Holland vragen ieder jaar een eigenzinnige Nederlander voor de Willem Arondéuslezing. In 2018 was dat actrice en theatermaakster Nazmiye Oral. Deze rasverteller hield de Willem Arondéuslezing op 8 mei 2018 in de Grote of St. Bavokerk in Haarlem. Haar persoonlijke verhaal maakte veel los bij de toehoorders. In deze sfeerimpressie vindt u reacties van toehoorders en een aantal aansprekende stukken uit de lezing.

Nazmiye Oral vertelt een persoonlijk verhaal

Goudader van het leven

'Zeg de mensen dat homoseksuelen niet per definitie zwakkelingen zijn.' Dit waren de laatste woorden die Willem Arondéus naar het schijnt uitsprak tegen zijn advocate vlak voor zijn executie. Een kunstenaar, een

inmiddels veranderd?' Mijn antwoord was: Nee. Niemand hoeft zijn overtuiging te verlaten. Niemand hoeft van het ene naar het andere kamp. Het doel is om bevrijd te worden in waarheid en samen omhoog te vallen. Dat is voor mij het meest dierbare

Op de foto in de rode jas Nazmiye Oral. Ze nam na de lezing alle tijd voor de toehoorders. Oral na afloop: Wat ik tegen Willem Arondéus zou zeggen? "Dank je!". Toen ik mij voorbereide dacht ik steeds aan Willem Arondéus: "je moest eens weten, hoe we je eren, dat we weten wie je was".

verzetsstrijder, die op het punt van afscheid nemen van het leven de wereld wilde laten weten: ik ben dan wel homoseksueel... , maar geen zwakkeling. Willem Arondéus was een parresiastes: een waarheidsspreker, en beoefende parresias, de waarheid spreken met gevaar voor eigen welzijn. De afgelopen dagen werd mij in interviews vaak gevraagd wat de overeenkomst zou zijn tussen Willem Arondéus en mijzelf. Ik houd er niet van mijzelf met anderen te vergelijken en in deze situatie zijn dat hele grote schoenen om te vullen. Want een ding weten we zeker, in een tijd dat de rest van het land in angst, verwarring, haat of lethargie zat, was hij, met anderen, wakker. Helder. Ondernam actie die hij met zijn leven heeft moeten bekopen. In de wens tot waarheidsspreken herken ik mij in Willem Arondéus. Ik heb het gevoel dat ik op een goudader van het leven ben gestuit. Een manier van leven dat voorbij de eenzaamheid reikt, waar schuld en schaamte niet bestaat, noch goed en fout. Enkel openheid en opluchting.

De waarheid van het moment

In al die tijd dat mijn moeder en ik op toer waren, kwamen er steevast een aantal mensen naar me toe met de vraag: 'Nu je moeder al die tijd met je is opgetrokken en jouw visie heeft gehoord. Is zij

bijproduct van waarheidsspreken: de ongelofelijke nabijheid die je tot jezelf, tot het leven en tot de ander ervaart. De waarheid van het moment. Er is geen absolute waarheid. Maar er is absoluut de waarheid van het moment.

Hoefte wel

Mijn moeder, Havva Oral, is een vrouw van 70, streng

"Wat je vindt heeft ook een betekenis voor de mensen om je heen, voor jezelf en de wereld om je heen."
Karlien Metz, conservator Verzetsmuseum Amsterdam

"Zij kwam zo dicht bij haarzelf, dat het haar niet meer uitmaakte dat ze voor een zaal stond."

Lara Takacs

"Je gaat nadenken over wat je zelf met de waarheid doet, en hoe er mee om te gaan."

Nico Papineau Salm (Statenlid)

gelovig. Hoezo moet ik mijn moeder in haar gezicht duwen dat ik af en toe varkensvlees eet als zij daarmee denkt dat ik voor altijd veroemd ben. Hoeft niet. Daar ben ik van terug gekomen. Hoeft wel. Diegene die mij het leven heeft geschonken kende mij niet daadwerkelijk. Ik ben opgegroeid in Hengelo in een conservatief moslim-gezin. Ik heb het ouderlijk huis met veel strijd verlaten. Mijn moeder en ik hebben de afgelopen twee jaar parrësia beoefend. Op toneel, toerend door Nederland, België en zelfs tot aan New York, in het bijzijn van duizenden mensen. Ik dacht, stel mijn moeder valt om, of ik. Dan weet zij niet wie ik ben en ik niet werkelijk wie zij is. Ze heeft geen idee van mijn gevoelswereld, van wat er in mijn hart en ziel omgaat. En ik weet dat eerlijk gezegd ook niet van haar. Toen ik mijn moeder vroeg of ze met mij mee wilde. Naar het podium. Tussen honderden mensen die wij niet kennen. Maar een zelf gecreëerde vrije plek. Verschoond van regels en tradities. Een plek dat noch aan haar toebehoort, noch aan mij. Om daar samen de vrije plek, de arena van de waarheid te betreden. Ze zei volmondig ja. Haar mooiste liefdesverklaring aan mij.

"Liefde staat altijd boven alles en daardoor kan je altijd open en eerlijk de waarheid tegen elkaar spreken."

Sem Loggen, student Internationale Organisations aan de universiteit Leiden

Rasverteller Oral houdt de Willem Arondéuslezing.

Omdat de waarheid van het moment je bevrijdt

Omhoog vallen, zo noem ik waarheidsspreken. Naar waarheid vallen, naar een gezamenlijke plek van waarde vallen, als olie op water. Omdat de waarheid van het moment je bevrijdt en je meteen op die plek van waarde doet belanden. Omdat alles in het leven dan waarde krijgt. Toch waren er dingen in mijn waarheidsspreken met mijn moeder die ik tot het laatst heb bewaard. Zoals mijn moeder de waarheid vertellen: dat ik niet geloof. In elk geval niet zoals zij graag wil dat ik geloof. Als ik haar vroeg, wat is het ergste dat ik tegen je kan zeggen? Was haar antwoord steevast: 'Als je zegt dat je niet in God gelooft kun je me beter doodmaken. Dan sterf ik.' Ik heb het juiste moment afgewacht. Niet om mijn waarheid aan haar op te dringen en me om te draaien om weg te lopen. Het was het laatste stukje illusie waar mijn moeder zich aan vasthield. Het laatste stukje onwaarheid tussen ons. Ik voelde op dat moment, dat ze rijp was niet te sterven aan het idee dat ik een ongelovige ben. In ons gesprek daarna, vroeg ik haar waarom het zo erg was, als ik niet zou geloven. Ik verwachtte een gewoon 'je moet'. Want vanuit de wij-cultuur waarin ik ben opgevoed is er geen keuze. Je wordt geboren als moslim, je sterft als moslim. Punt. Er is geen waarom. Het is een feit. Haar antwoord ontroerde mij. 'Volgens mijn geloof mag je als ongelovige het paradijs niet in'. En moet je eeuwig branden in het vagevuur. En ik hou zo ontzettend veel van je, dat ik je niet wil missen. Ook niet na de dood. Daarom.'

De volledige tekst van de lezing door Nazmiye Oral is te vinden bij www.arondeuslezing.nl. Daar staat ook een link naar de video van deze lezing.

Jaarlijks nodigen Provinciale Staten van Noord-Holland iemand uit de wereld van kunst, wetenschap of religie uit de Arondéuslezing te houden. Met de lezing willen zij de herinnering aan kunstenaar en verzetsstrijder Willem Arondéus levend houden. Willem Arondéus (1894-1943) was een moedig en eigenzinnig mens. Al op jonge leeftijd kwam hij openlijk uit voor zijn homoseksuele geaardheid uit. In die dagen - begin vorige eeuw - een ongewone en gedurfde houding die indruiste tegen de heersende opvattingen, ook zoals die golden in de liberale kunstenaarskring waarin Arondéus verkeerde. Tijdens de bezettingsjaren '40-'45 was hij actief in het kunstenaarsverzet en een van de leiders van de overval in 1943 op het Amsterdamse bevolkingsregister, een daad waarvoor hij met z'n leven heeft geboet.

Colofon

Dit is een uitgave van Provinciale Staten van Noord-Holland.

Tekst lezing: Nazmiye Oral
Fotografie: Ted Jansen
Interview en quotes: Margot Recter
Redactie: Arthur Raphet Meeng
Vormgeving: Xeroxmediaservices

Haarlem, juni 2018

Klassieke muziek bij het napraten over de lezing.